Utlån av bøker til barn i Troms - perioden 2002 til 2006

Nedgang i utlånstallene

Utlån til barn fra folke- og skolebibliotek i Troms 2002-2006				
	Faglitteratur	Skjønnlitteratur	Pr barn i Troms	Pr barn i Norge
2002	80 264	308 630	12,5	13,6
2003	86 543	326 393	13,3	14,3
2004	88 367	325 538	13,4	14,8
2005	65 227	305 215	12,1	15,0
2006	60 791	313 899	12,36	19,0

Tallene er henta fra *Statistikk for bibliotek og museum*, 2002-2006. ABM-skrift 4, 11, 23, 36 og 41.

Det samla utlånet fra folke- og skolebibliotek i perioden 2002-2006 hadde en topp i 2004. Utlånet til barn i 2005 og 2006 var lavere enn i 2002. Utlånet pr barn i Norge steg jevnt og trutt og var i 2006 på 19,0 pr barn, mens tallet for Troms var 12,36. Utlånet av faglitteratur til barn i Troms hadde en stor tallmessig nedgang fra 2004 til 2005. Tabellen forteller ikke om nedgangen skjedde i skolebibliotekene eller i folkebibliotekene. Nedgangen fortsatte i 2006. Det var også nedgang i utlånet av skjønnlitteratur fra 2004 til 2005, mens det er en økning i utlånet fra 2005 til 2006. I oversikten for 2006 kan vi se hvor mye som er lånt ut fra både skolebibliotekene og fra folkebibliotekene.

Utlån av fag- og skjønnlitteratur i skole- og folkebibliotek i Troms 2006		
	Faglitteratur	Skjønnlitteratur
Skolebibliotek	20 643	98 293
Folkebibliotek	40 148	215 606

I 2002 blei *Handlingsplan for skolebibliotek i Troms* lansert. I denne planen er det fokus blant anna på lesestimulering. I 2003 kom den første utgaven av *Gi rom for lesing!* Dette var en strategiplan for stimulering av leselyst og leseferdighet. I tilegg har den litterære lomma i Den kulturelle skolesekken gitt tilbud til skolene siden høsten 2003. Det er et tankekors at utlånet til barn og unge i folke- og skolebibliotek går ned etter at disse tiltakene er lansert og grundig presentert. Det er imidlertid en økning i utlånet av skjønnlitteratur i 2006. Trenger nye tiltak flere år på å bli innarbeidet i skolen før det har noen effekt? I så fall bør det få konsekvenser for tiltak som lanseres.

I 2006 leverte 111 grunnskoler i Troms bibliotekstatistikk. Skolene hadde 15942 elever.

	2006	2007*
Tilvekst pr elev Troms	1,2	
Tilvekst pr elev Norge	1,12	
Bestand fag	114 430	
Bestand skjønn	270 341	
Bestand pr elev Troms	24,14	
Bestand pr elev Norge	17,49	
Utlån av fagbøker	20 643	
Utlån skjønnlitteratur	98 293	
Utlån pr elev i Troms	7,5	
Utlån pr elev i Norge	11,0	

*110 skoler av 144 leverte statistikk for 2007.

Disse tallene er ikke publisert, men vil bli satt inn i tabellen når de foreligger.

Her finner man tabellene som ABM-utvikling hat lagt ut.
http://www.abm-utvikling.no/bibliotek/statistikk-for-bibliotek/bibliotek-i-grunnskulen.html

Lave utlånstall i skolebibliotekene
Fra folkebibliotekene i Troms blei det i 2006 lånt ut 8,44 bind pr barn sammenligna med 8,33 på landsbasis. Utlånet fra skolebibliotekene i grunnskolen er lavere enn utlånet til barn fra folkebibliotekene i fylket. Troms er det fylket som har lavest utlån fra skolebibliotekene. Vest-Agder har det størst utlån til elevene: 18,8 pr elev, så kommer Rogaland med 14,7 og Akershus med 14,2. Grunnen til det lave utlånet i skolebibliotekene i Troms kan være mange.

Store boksamlinger
Til tross for stor bokbestand pr elev - 24,14 bøker, mens landsgjennomsnittet er 17,49 - lånes det ut bare 7,5 bøker pr elev, mens gjennomsnittet i landet er 11. En stor bokbestand er ikke ensbetydende med en aktuell og kvalitetsmessig god bestand. Skolebibliotekene i fylket får 1,2 nye bøker pr elev pr år. En skole med 250 elever vil ut fra dette gjennomstallet få 300 nye bøker i året. Dersom skolen får 300 nye bøker i året vil den etter 20 år ha ei samling på 6035 bøker, forutsatt at ingen av bøkene er kassert. Sjøl om tilveksten pr elev i Troms ligger over landsgjennomsnittet, må tilveksten økes samtidig som bokbestanden reduseres. Erfaringene tilsier at når man fjerner gamle samlinger i skolebibliotekene, så blir det aktuelle synlig og det tas i bruk.

I *Handlingsplan for skolebibliotek i Troms* gikk vi ut fra en bokbestand på 10 skjønnlitterære - og 5,7 fagbøker pr elev på barnetrinnet. På ungdomstrinnet gikk vi også ut fra 10 skjønnlitterære - og 8 fagbøker pr elev. Dette vil gi en bokbestand på henholdsvis 15,7 bøker pr elev på barnetrinnet og 18 bøker pr elev på ungdomstrinnet.

Forutsetning for leseopplæring og leseutvikling er god litteratur
Skolen har ansvar for leseopplæring og leseutvikling, men også lesestimulering og litteratur-formidling. Det er helt nødvendig at samlingene i skolebibliotekene er aktuelle og oppdaterte. Derfor må skolene engasjere seg i utvikling av samlingene, det gjelder både fag- og skjønn-litteratur. Når det gjelder lesestimulering og litteraturformidling er det naturlig å samarbeide med folkebiblioteket, og lærerne må få større kunnskap om det som finnes av aktuell litteratur for ban og unge.

Forslag til strategier for å øke utlånet i skolebibliotekene
- Det må skapes et miljø for å utvikle samlingene.
- Lærerne må få mulighet til utvide sin kunnskap om fag- og skjønnlitteratur til barn og unge.
- Lærere og skolebibliotekarer må få mulighet til å lære seg litteraturformidling.
- Bedre kontakten mellom folke- og skolebibliotekene.